

A TEATRO GARIBALDI REKONSTRUKCIÓJA

„A palermói Garibaldi Színház olyan, mint egy kísértetszínház - foghíjasak a páholyok, és a mennyezeti freskó helyén nem látunk más, csak az ég...” (P. Giacché). A közelmúltban újra megnyitották. Carlo Cecchi társulata vette birtokba; a színház romos állapota miatt részben kényszerből, részben szándékosan olyan előadásokat hoznak létre, amelyekben igyekeznek kihasználni a színházi tér megnagyobbításának lehetőségeit - amelyek a színpad mélységéből, illetve a nézőtér és a színpad egymáshoz viszonyított szokatlan helyzetéből adódnak. A tető több helyen beomlott, így a természetes fényben játszás is az előadások szerves részévé vált. Az egész tér olyan, mint egy régészeti ásatás - eleve adott tehát a díszlet, amely ráadásul látványosabb az „igazinál”.

A Garibaldi Színház épületének története a XV. század végére nyúlik vissza. Matteo Camilivari tervei szerint, 1490 és 1494 között épült egy híres palermói palota, a Palazzo Ajutamicristo a Nagy Kert (Viridario Magno) területén. Minden jel arra utal, hogy a nyilvános, mindenki számára megközelíthető parkból már a kezdet kezdetén leválasztottak egy fallal körülvett kisebb kertet a család számára, kizárólag magánhasználatra.

1827-ben, az akkori tulajdonos, Giovanni

Luigi Moncada halála után a magánkert pusztulásnak indult, elvitték és eladták az itt található dísz- és egyéb tárgyat. A területet felparcellázták, és a régi palota helyén az idők folyamán számos épületet emeltek, de közülük csak egy volt igazán jelentős: a Garibaldi Színház, amelynek bejárata magában foglalta a magánkert bejáratának négy pilaszterét. A színház magánkezdeményezésre és magánpénzekből épült 1861-ben, az olasz típusú színházmodell alapján, Pietro Cutera mester tervei szerint. Ebben az időszakban egyébként az egész ország területén sok hasonló, kisméretű színház épült, azzal a fő céllal, hogy emléket állítsanak Garibaldi hősi küzdelmeinek és az olasz egység létrejöttének. Nem meglepő, hogy a palermói színházat is Garibaldiról nevezték el. Egyébként Garibaldi 1862-ben itt, e ben a színházban, a tízes számú páholyból mondta el Róma elfoglalására buzdító, „Vagy Róma, vagy a halál!” felkiáltással végződő híres beszédét.

Az 1860 májusáriai eseményeit megőrzítő díszfüggönyt, Giuseppe Bagnasco festő alkotását 1863. szeptember 1-én, a *Garibaldi a Voltorno folyónál* című dráma bemutatójának estéjén láthatta először a közönség.

1906-ban a Carini család kezdeményezésére megkezdték az épület általános, a modern

1951-ben harmadosztályú mozi lett a házból. Szomorú „évadok” következtek - még bokszmeccseket is rendeztek az épület falai között.

1966. február 1-jén aztán újból színházként nyitotta meg kapuit. Magánpénzekből tartották fenn. Később, amikor az épületet tűzvédelmi szempontból életveszélyesnek nyilvánították, megemelték a folyosók mennyezetét, és kijavították a páholyokhoz vezető csigalépcsőket. Az 1968-as földrengés újabb károkat okozott. Ekkor döntött úgy a Műemlékvédelmi Bizottság, hogy az épület helyre kell állítani, még hozzá az eredeti, XIX. századi terveknek megfelelően. Visszahelyezték eredeti pompájába a nézőteret, és felújították a színpadtechnikai berendezéseket.

1970-ben az épület tartományi tulajdonba került, majd 1981-ben Palermo város önkormányzata vette meg. 1968 és 1994 között zárva volt, és teljesen elhanyagolták - ennek is nagy szerepe van az épület mostani állapotának létrejöttében. A víz, a por és a szél egyre rongálta a páholyok faszervezetét, a részben hiányos tetőt és a falakat. Tovább súlyosbították a helyzetet a sorozatos fosztogatások - minden mozdíthatót elvittek a színházból. 1994-től kezdve kisebb felújítási munkálatokat végeztek az épületen, és hamarosan - igaz, nem teljes egészében - újra megnyitották.

A mostani felújítási tervek szerint az előcsarnok fölött lebontják a tető téglából és cementből készült részét, egészen az eredeti fa tetőszerkezet magasságáig. Szabadon marad egy - az utcáról nyíló, szabadtéri foyer-ként használandó, lávakő lapos padlózatú - bejárati udvar; innen lehet majd eljutni a pénztárba, a sajtóirodába és a fedett foyer-ba. A fedett foyer-ból két kis előcsarnok nyílik: a jobb oldaliban ruhatár és egy - újonnan épített, kicsi irodába vezető - lépcső; a bal oldali csarnokból az első emeleti páholyosorhoz vezető, eredeti, ezután helyreállítandó, egyelőre még márványburkolat nélküli lépcső indul. A földszinti széksorokhoz vezető ajtó a bejárat tengelyében helyezkedik el.

A mindenkor előadás kívánatosságának megfelelően változtatható nagyságú és bárhol összeszerelhető, körülbelül százötven férőhelyes vas nézőteret terveznek létrehozni. (A karzat ötven férőhelyével együtt ez a színházban összesen körülbelül kétszáz nézőt jelent.)

A patkó alakú páholsor az épület legrosszabb állapotban lévő, leginkább megrongálódott része. A fedél nélküli falrészből a beszivárgó víz kimosta a kötőanyagot, így meggyengültek a falszerkezet mechanikai tartóelemei.

A jelenlegi állapot megtartásának elve határozza meg a helyreállítási munkálatok jellegét: a cél a „történeti” állapot konzerválása, megőrző felújítása; ahol lehet, az eredeti építőanyag megszilárdítása, de mindenképpen az eredeti épülethez hasonló építőanyagok és építési technikák használata, illetve ahol szükséges, az eredeti épületelemek

építése. A páholytetők hiányzó részeit újjáépítik, meglévő részeit kijavítják, megerősítik, a megrongálódott fagerendákat ugyanolyan állagú és az eredetinek megfelelő keresztmetszetű fagerendákra cserélik ki, a még használható eredeti részeket igyekeznek beilleszteni a szerkezetbe. Fontos része még a tervnek a második emeleti páholsor időközben teljesen beomlott folyosójának újjáépítése, de tervezik a teljes páholyrendszer újjáépítését is, kivéve a nézőtér hosszengelye mentén szimmetrikusan elhelyezkedő két szektorét, amely - hátsó falak híján - beengedi majd az üvegtetőn át érkező természetes fényt.

A faszínpad és az enyhe dőlésszögű nézőtér között a választóvonal ma gyakorlatilag meghatározhatatlan. A padlózat anyaga a

kettő között alig változik, és alig vehető észre a függöny nélküli prosceniumív is, így a nézőtér és a színpad tulajdonképpen összefüggő teret alkot, ami a közönséggel való játékok gazdag és bonyolult változatait kínálja. A tervek szerint ez az egységes színházi tér mindenképpen megmaradna (a hasonló terek talán leghíresebb példája a párizsi Bouffes du Nord, Peter Brook színháza) - nem helyezik vissza a függönnyt, és megtartják a színpad jelenlegi magasságát. A színpad és a hátsó színpad között sem lesz éles határvonal, így a színpad nagysága mindig az adott előadás függvényében változhat majd.

A színház tájékoztató kiadványából fordította: **TÖRÖK TAMARA**

ITI-HÍREK

- A Nemzetközi Színházi Intézet Magyar Központjának honlapcíme: www.itihun.hu A honlap folyamatosan frissített információkat tartalmaz a világ színházi eseményeiről.
- Megjelent az ITILAPU második száma, harmadik számát június végén kaphatják meg irodánkban az érdeklődők.

FESZTIVÁLOK

- Avignoni Fesztivál. A július 6-30. között megrendezendő fesztivál idén három fő blokkból áll. A főprogramban a francia nyelvű produkciók vannak túlsúlyban. Pina Bausch *Le Laveur de Vitres* (Az üvegmosó) című rendezésével szerepel, Jacques Lassalle Euripidész *Médeiáját* állította színpadra, mellettük a kanadai Denis Marleau és a belga Main Platel-Arne Sierens rendezőpáros egy-egy munkája lesz látható. A főprogramban a hazai társulatok mellett Romeo Castellucci képviseli Olaszországot, Jurij Ljubimov pedig Kelet-Európát: Peter Weiss *Marat/Sadej*-át a Cloître des Célestins-ben mutatják be a hónap közepén. A második blokk *A Baltikumtól a Balkánig* címet viseli. Itt Bulgária és Lengyelország éppúgy képviselteti magát, mint Litvánia, Oskaras Korsunovas *A Mester és Margaritája* révén. Cseh-olasz, román-angol koprodukciók mellett egy főleg kelet-európai művészek által létrehozott előadás is színpadra kerül *Hotel Europa* címmel, Chris Torch irányításával. A magyar színházművészetet Hudi László, a Mozgó Ház Társulás vezetője képviseli, aki a helyszínen rendezi meg Madách művét, *Az ember tragédiáját*, amely július 20-23. között lesz látható Avignonban. A harmadik részben Molière- és Csehov-dramák szerepelnek, de helyet kap itt Franz Kafka *A per* című regényének színházi adaptációja is, Main Timar rendezésében.
- Festival Theaterformen 2000 címen fesztivált rendeznek Braunschweigben és Hannoverben június 7-től július 9-ig, az expo eseménysorozatának keretében. Az előadások között Peter Brook, Peter Zadek, Pina Bausch, Jan Fabre rendezését és számos más kiemelkedő produkciót láthatnak a résztvevők. www.theaterformen.de

OKTATÁS

- Babylon. A német ITI-központ európai drámaírók és fordítók részére műhelygyakorlatot és szimpóziumot rendez 2000. június 12-től július 5-ig, a Bonni Biennáléval együtt. Jelentkezőket-résztvevőket várnak itigermany@aol.com címen. Június 22-től július 2-ig ITI-találkozót is szervez a német köz-pont a Bonni Biennáléval közösen. Információ: ITT German Centre; E-mail: itigermany@aol.com
- Shakespeare-workshop. A magyar származású Hules Endre intenzív Shakespeareworkshopot tart Esztergomban július 3-23. között. A kurzus Shakespeare-szövegeken, valamint Sztanyiszlavszkij-, Mejerhold- és Grotowski-féle technikákon alapul. Információ: www.nexus.hu/sj52/swshop.htm
- Antik görögök Cipruson. A ciprusi ITI-központ ezen a nyáron, illetve ősszel rendezi meg az antik görög drámáról tartandó, VI. szimpóziumát, ugyanakkor jelentkezőket vár nyári tanfolyamára, valamint a színházművészetek fesztiváljára. Műhelymunkát terveznek Euripidész *Trójai nők* című darabjával, valamint megrendezik az antik görög dráma fesztiválját július 20-tól szeptember 5-ig. www.geocities.com/cyiti
- Istropolitana 2000. A színiiskolák nemzet-közi találkozóját tartják Pozsonyban június 26. és július 2. között, immár tizenharmadik alkalommal. A fesztivált műhelymunkái, előadásai, vitái a régió egyik legjelentősebb színházi eseményévé avatják.
- Fulbright-ösztöndíjak az Egyesült Államokba. A Fulbright Magyar-Amerikai Oktatási Csereprogram Bizottság meghirdette a 2001-2002-es tanévre szóló ösztöndíjait. Azok a felsőfokú végzettséggel rendelkező magyar állampolgárok pályázhatnak, akik megfelelő szinten tudnak angolul, és az Egyesült Államokban szeretnének tanulni, kutatni vagy továbbtanulni. Pályázni bármely tudományterületen és művészeti ágban lehet. A pályázatokat a szükséges mellékletekkel együtt 2000. július 17-ig három példányban, angol nyelven kell a bizottsághoz eljuttatni. Telefon: 462-8047, 462-8040. Internet: www.fulbright.hu. E-mail: info@fulbright.huninet.hu

SUMMARY

After the world premiere in Lyon and a production in the Netherlands, the Budapest State Opera House also presented *The Three Sisters*, a new work by the Hungarian composer Péter Eötvös. In our first group of writings Zoltán András Bán discusses the Budapest production, while Melinda Juhász tells us about the performance at Amsterdam's Stadsschouwburg and also talks to the composer about his work and his views on the performance.

In another group of contributions we publish an introduction to this year's main festivals: at Kisvárdá there will be another festival of the ethnic Hungarian theatres in the neighbouring countries, this year's National Theatre Encounter will be held at Budapest and a new manifestation, called Festival of Hungarian Theatres 2000 will be organized at Miskolc. Katalin Róna talked to the initiator of the latter, managing director Árpád Jutocsa Hegyi.

In our column of reviews István Sándor L., Judit Szántó, Judit Csáki, Tamás Koltai, Balázs Urbán, Magdolna Jákfalvi, Dezső Kovács, Tamás Tarján, Andrea Tompa, Lí-via Fuchs and Tamás Halász write on, respectively, two plays: *Tótferi* and *All Wave Receiver* by Péter Kárpáti (The Ark and for *All-Wave Receiver* Debrecen too), Ferenc Molnár's *The Play is the Thing* (The Chamber), István Eörsi's *His Master's Voice* (Vienna, Theater m.b.H.), Kleist's *Kaetchen von Heilbronn* (at Kaposvár and at the Düsseldorf Schauspielhaus), Bulgakov's *The Master and Margarita*, adapted by András Nagy (Győr), Caryl Churchill's *The Skivver* (Home Stage of the Comedy Theatre), Monty Python's *Holy Grail* by Graham Chapman, John Cleese and Eric Idle (Pest Theatre), two productions at the High School of Dramatic Arts, staged by students of directing Tamás Réczei and Péter Szákás Tóth: a compilation of Ingmar Bergman's different works and Georg Büchner's *Leonce and Lena*, *The Story of the Soldier* by Stravinsky and Ramuz (Merlin), Contemporary Ballet's performance at Szeged of three works by Stravinsky and Hungarian Festival Ballet's version of *Carmen* at the Thália Theatre with Iván Markó as choreographer.

We also publish Gábor Bóta's interview with György Szabó, manager of a new venue, The Trafó (short for Transformer Station), István Szabó's new survey on urgent problems of our theatre network and a description of the reconstruction of Italy's Garibaldi Theatre, originally built in 1861.

Playtext of the month is András Forgách's *The Virgin, the Corpse, the Bishop and the Knives*, adapted from a novel by Gabriel García Márquez.

FOTÓGALÉRIA:

Révész Róbert: Menyegző
A Szegedi Kortárs Balett legújabb bemutatója Igor Sztravinszkij három művére készült. Ezek egyike a *Menyegző*, amelyet Juronics Tamás koreografált.